

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (stora avdelningen)

den 8 november 2016*

”Begäran om förhandsavgörande — Miljö — Direktiv 92/43/EEG — Bevarande av livsmiljöer — Artikel 6.3 — Århuskonventionen — Allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor — Artiklarna 6 och 9 — Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna — Artikel 47 — Rätt till ett effektivt domstolsskydd — Projekt avseende uppförande av en inhägnad — Det skyddade området Strážovské vrchy — Administrativt tillståndsförfarande — Miljöorganisation — Ansökan om att få ställning som part i förfarandet — Avslag — Domstolsprövning”

I mål C-243/15,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Najvyšší súd Slovenskej republiky (Republiken Slovakien högsta domstol, Slovakien) genom beslut av den 14 april 2015, som inkom till domstolen den 27 maj 2015, i målet

Lesoochranské zoskupenie VLK

mot

Obvodný úrad Trenčín,

ytterligare deltagare i rättegången:

Biely potok a.s.,

meddelar

DOMSTOLEN (stora avdelningen)

sammansatt av ordföranden K. Lenaerts, vice-ordföranden A. Tizzano, avdelningsordförandena L. Bay Larsen, T. von Danwitz, J. L. da Cruz Vilaça, E. Juhász, M. Berger, A. Prechal (referent), M. Vilaras och E. Regan samt domarna A. Rosas, A. Borg Barthet, J. Malenovský, E. Jarašiūnas och C. Lycourgos,

generaladvokat: J. Kokott,

justitiesekreterare: handläggaren M. Aleksejev,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 18 april 2016,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Lesoochranské zoskupenie VLK, genom I. Rajtáková, advokátka,

* Rättegångsspråk: slovakiska.

— Slovaikiens regering, genom B. Ricziová och M. Kianička, båda i egenskap av ombud,
— Europeiska kommissionen, genom A. Tokár och L. Pignataro-Nolin, båda i egenskap av ombud,
och efter att den 30 juni 2016 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,
följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan) och artikel 9 i konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor, som undertecknades i Århus den 25 juni 1998 och godkändes på Europeiska gemenskapens vägnar genom rådets beslut 2005/370/EG av den 17 februari 2005 (EUT L 124, 2005, s. 1) (nedan kallad Århuskonventionen).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan Lesoochranárske zoskupenie VLK (förening för skydd av så kallade VLK-skogar) (nedan kallad LZ), en miljöorganisation bildad enligt slovakisk rätt, och Obvodný úrad Trenčín (distriktsmyndighet i Trenčín, Slovakien) angående denna organisations ansökan om att få ställning som part i det administrativa förfarandet avseende en ansökan om tillstånd till ett Projekt avseende uppförande av en inhägnad för att utvidga en viltpark inom ett skyddat område.

Tillämpliga bestämmelser

Internationell rätt

- 3 I punkterna 4 och 5 i artikel 2 i Århuskonventionen, som har rubriken ”Definitioner”, föreskrivs följande:
 - ”4. allmänhet: en eller flera fysiska eller juridiska personer och, i enlighet med nationell lagstiftning eller praxis, föreningar, organisationer eller grupper bestående av fysiska eller juridiska personer,
 5. berörd allmänhet: den allmänhet som berörs eller kan beröras av eller som har intresse av ett beslut på miljöområdet; i denna konvention skall icke-statliga organisationer som främjar miljöskydd och som uppfyller de krav som uppställs i nationell rätt anses ha ett sådant intresse.”
- 4 Artikel 6 i Århuskonventionen, med rubriken ”Allmänhetens deltagande i beslut om vissa verksamheter”, har följande lydelse:
 - ”1. Varje part
...
b) skall i enlighet med sin nationella rätt även tillämpa bestämmelserna i denna artikel på beslut om föreslagna verksamheter som inte anges i bilaga I och som kan ha betydande påverkan på miljön. Parten skall för detta ändamål avgöra om den föreslagna verksamheten omfattas av dessa bestämmelser ...
...
b) skall i enlighet med sin nationella rätt även tillämpa bestämmelserna i denna artikel på beslut om föreslagna verksamheter som inte anges i bilaga I och som kan ha betydande påverkan på miljön. Parten skall för detta ändamål avgöra om den föreslagna verksamheten omfattas av dessa bestämmelser ...

2. I beslutsprocesser om miljön skall den berörda allmänheten på ett tidigt och lämpligt stadium informeras på ett effektivt sätt, antingen genom offentligt tillkännagivande eller i förekommande fall enskilt, ...

...

3. Varje etapp i förfarandet för allmänhetens deltagande i beslutsprocessen skall innehålla rimliga tidsfrister som är tillräckligt långa för att allmänheten skall kunna informeras i enlighet med punkt 2 och i praktiken kunna förbereda sig och delta på ett meningsfullt sätt.

4. Varje part skall sörja för att allmänhetens deltagande sker på ett tidigt stadium, när alla alternativ är möjliga och allmänheten kan delta på ett meningsfullt sätt.

5. Varje part bör i förekommande fall uppmuntra potentiella sökande att innan de ansöker om tillstånd göra klart för sig vilken allmänhet som berörs, inleda diskussioner med den och informera om syftet med sin ansökan.

6. Varje part skall kräva att de behöriga myndigheterna, på begäran när detta krävs enligt nationell rätt, ger den berörda allmänheten möjlighet att kostnadsfritt och så snart informationen blir tillgänglig ta del av all information som är av betydelse för den beslutsprocess som avses i denna artikel och som finns tillgänglig under den tid förfarandet för allmänhetens medverkan pågår, vilket dock inte skall påverka parternas rätt att vägra att lämna ut vissa uppgifter i enlighet med artikel 4.3 och 4.4. ...

...

7. Allmänhetens deltagande i beslutsprocessen skall innefatta en möjlighet att skriftligen eller, i förekommande fall, vid en offentlig utfrågning eller ett offentligt möte med sökanden lämna alla synpunkter, upplysningar, analyser eller åsikter som den anser vara av betydelse för den föreslagna verksamheten.

...”

5 I punkterna 2–4 i artikel 9 i denna konvention, som har rubriken ”Tillgång till rättslig prövning”, föreskrivs följande:

”2. Varje part skall inom ramen för sin nationella lagstiftning se till att den berörda allmänhet

a) som har ett tillräckligt intresse, eller

b) som hävdar att en rättighet kränks, när detta utgör en förutsättning enligt en parts förvaltningsprocessrättsliga lagstiftning,

har rätt att få den materiella och formella giltigheten av ett beslut, en handling eller en underlåtenhet som omfattas av artikel 6 eller, om detta föreskrivs i nationell rätt och utan att det påverkar tillämpningen av punkt 3, andra tillämpliga bestämmelser i denna konvention prövad av domstol eller något annat oberoende och opartiskt organ som inrättats genom lag.

Vad som utgör tillräckligt intresse och kränkning av en rättighet skall avgöras i enlighet med nationell rätt och i överensstämmelse med målet att ge den berörda allmänheten en omfattande tillgång till rättslig prövning inom ramen för denna konvention. Icke-statliga organisationer som uppfyller de krav som avses i artikel 2.5 skall för detta ändamål anses ha ett sådant tillräckligt intresse som avses i a. Sådana organisationer skall även anses ha rättigheter som kan kränkas i den mening som avses i b.

Bestämmelserna i denna punkt skall inte utesluta möjligheten att en förvaltningsmyndighet gör en preliminär prövning, och skall inte heller påverka kravet att saken får prövas i domstol först efter det att de administrativa prövningsförfarandena är uttömda, om den nationella rätten innehåller ett sådant krav.

3. Varje part skall dessutom, utan att det påverkar tillämpningen av de prövningsförfaranden som avses i punkterna 1 och 2, se till att den allmänhet som uppfyller eventuella kriterier i nationell rätt har rätt att få handlingar och underlåtenheter av personer och myndigheter som strider mot den nationella miljölagstiftningen prövade av domstol eller i administrativ ordning.

4. De förfaranden som avses i punkterna 1–3 skall, utan att det påverkar tillämpningen av punkt 1, erbjuda tillräckliga och effektiva rättsmedel, inbegripet förelägganden där så är lämpligt, och vara objektiva, rättvisa, snabba och inte oöverkomligt kostsamma. Beslut som fattas enligt denna artikel skall meddelas eller registreras skriftligen. Beslut av domstol och, när så är möjligt, av andra organ, skall vara tillgängliga för allmänheten.”

Unionsrätt

- 6 I artikel 2.2 i rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (EGT L 206, 1992, s. 7, svensk specialutgåva, område 15, volym 11, s. 114), i dess lydelse enligt rådets direktiv 2006/105/EG av den 20 november 2006 (EUT L 363, 2006, s. 368) (nedan kallat direktiv 92/43), föreskrivs följande:

”Åtgärder som vidtas i enlighet med detta direktiv skall syfta till att bibehålla eller återställa en gynnsam bevarandestatus hos livsmiljöer samt arter av vilda djur och växter av gemenskapsintresse.”

- 7 I artikel 3.1 i direktiv 92/43 föreskrivs följande:

”Ett sammanhängande europeiskt ekologiskt nät av särskilda bevarandeområden skall inrättas under beteckningen Natura 2000. Detta nät, som skall bestå av områden med de livsmiljötyper som finns förtecknade i bilaga 1 och habitat för de arter som finns förtecknade i bilaga 2, skall göra det möjligt att bibehålla eller i förekommande fall återställa en gynnsam bevarandestatus hos de berörda livsmiljötyperna och arterna i deras naturliga utbredningsområde.

Nätet Natura 2000 skall även omfatta de särskilda skyddsområden som medlemsstaterna har utsett i enlighet med [rådets] direktiv 79/409/EEG [av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar (EGT L 103, 1979, s. 1, svensk specialutgåva, område 15 volym 2, s. 161)].”

- 8 I artikel 4 i direktiv 92/43 föreskrivs följande:

”1. På grundval av de kriterier som anges i bilaga 3 (etapp 1) och relevant vetenskaplig information skall varje medlemsstat föreslå en lista över områden och ange vilka livsmiljötyper i bilaga 1 och vilka på dess territorium inhemska arter i bilaga 2 som finns inom dessa områden. ...

Listan skall tillsammans med upplysningar om varje område överlämnas till kommissionen inom tre år efter anmälan av detta direktiv. ...

2. På grundval av de kriterier som anges i bilaga 3 (etapp 2) skall kommissionen, i samförstånd med varje medlemsstat, för var och en av de nio biogeografiska regioner som anges i artikel 1 c iii och för hela det område som avses i artikel 2.1 med utgångspunkt i medlemsstaternas listor upprätta ett utkast till en lista över områden av gemenskapsintresse där det finns en eller flera prioriterade livsmiljötyper eller prioriterade arter.

...

Listan över de områden som valts ut som områden av gemenskapsintresse och som anger på vilka av dessa det finns en eller flera prioriterade livsmiljötyper eller prioriterade arter, skall antas av kommissionen i enlighet med förfarandet i artikel 21.

...

4. När ett område av gemenskapsintresse har valts ut i enlighet med förfarandet i punkt 2 skall den berörda medlemsstaten så snart som möjligt ... utse området till särskilt bevarandeområde ...

5. Så snart ett område har förts upp på den lista som avses i punkt 2 tredje stycket skall det omfattas av bestämmelserna i artikel 6.2–4.”

9 Artikel 6.3 i direktiv 92/43 har följande lydelse:

”Alla planer eller projekt som inte direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av ett område, men som enskilt eller i kombination med andra planer eller projekt kan påverka området på ett betydande sätt, skall på lämpligt sätt bedömas med avseende på konsekvenserna för målsättningen vad gäller bevarandet av området. Med ledning av slutsatserna från bedömningen av konsekvenserna för området och om inte annat följer av punkt 4, skall de behöriga nationella myndigheterna godkänna planen eller projektet först efter att ha försäkrat sig om att det berörda området inte kommer att ta skada och, om detta är lämpligt, efter att ha hört allmänhetens åsikt.”

10 I artikel 7 i samma direktiv föreskrivs följande:

”Förpliktelser som uppstår till följd av artikel 6.2–4 i detta direktiv skall ersätta alla förpliktelser som uppstår till följd av artikel 4.4 första meningen i direktiv [79/409] vad gäller områden som klassificerats i enlighet med artikel 4.1 eller som på samma sätt erkänts i enlighet med artikel 4.2 i det direktivet, från och med dagen för genomförandet av det här direktivet eller den dag då en medlemsstat i enlighet med direktiv [79/409] har klassificerat eller erkänt ett område, om den dagen infaller senare.”

Slovakisk rätt

11 I 13 § andra punkten zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny (lag nr 543/2002 om skydd av miljö och landskap) föreskrivs följande:

”I de områden som omfattas av den andra skyddsnivån krävs tillstånd från naturskyddsmyndigheten för att

...

d) inhägnad ett område utanför en kommuns bebyggda område, med undantag för inhägnad av skogsplanteringar, fruktodlingar och vinodlingar.

...”

12 Av 82 § tredje punkten i denna lag framgår följande:

”... [E]ndast sökanden är part i förfarandet för att beviljas ett tillstånd eller ett undantag, om inte annat anges i lagen. ... Varje organisation med status som juridisk person, som sedan minst ett år har verkat för miljö- och landskapsskydd ... och som skriftligen har anmält sitt deltagande i förfarandet senast sju dagar efter det tillkännagivande som avses i sjunde punkten, utgör en berörd person.”

13 I nämnda bestämmelse, i dess lydelse sedan den 1 december 2011, anges följande:

”Endast sökanden är part i förfarandet för att beviljas ett tillstånd eller ett undantag, om inte annat anges i lagen. ... Organisationer med status som juridisk person vars huvudsakliga ändamål, under minst ett år, är miljöskydd ... och som i förväg har ansökt om att få delta i förfarandet ... är parter i förfarandet ... om de skriftligen eller via e-postmeddelande i inledningen av förfarandet har styrkt sitt intresse av att vara part. Förklaringen ska inges till den behöriga naturskyddsmyndigheten inom den tidsfrist som myndigheten fastställt för detta och överlämnas samtidigt som uppgifterna angående inledandet av förfarandet i den mån som förfarandet kan påverka de intressen avseende miljö och landskap som skyddas genom denna lag ...”

14 I 14 § Správny poriadok (förvaltningsprocesslagen), i den lydelse som är tillämplig i det nationella målet, anges följande:

”1) En person ska anses vara part i ett förfarande när förfarandet rör den personens rättigheter, berättigade intressen eller skyldigheter eller den personens rättigheter, berättigade intressen eller skyldigheter direkt berörs av beslutet. Även personer som gör gällande att beslutet direkt skulle kunna beröra deras rättigheter, berättigade intressen eller skyldigheter ska anses vara parter i förfarandet, till dess att motsatsen bevisats.

2) Även personer som tillerkänns ställning som part enligt en speciallag ska anses vara parter i ett förfarande.”

15 I enlighet med 15a § andra punkten förvaltningsprocesslagen har en ”intressent” rätt att bli underrättad om att ett administrativt förfarande har inletts, få tillgång till de handlingar som parterna i det administrativa förfarandet har gett in, delta i förhör och inspektioner på plats samt ge in bevisning och andra uppgifter som ska ligga till grund för beslutet.

16 I 250b § andra och tredje punkterna Občiansky súdny poriadok (civilprocesslagen), i den lydelse som är tillämplig i det nationella målet, anges följande:

”2) När en klagande gör gällande att denne inte har delgetts det beslut som den administrativa myndigheten har fattat, trots att klaganden borde ha ansetts vara part i förfarandet, ska domstolen pröva huruvida påståendet är välgrundat. Om så är fallet ska den förplikta den administrativa myndigheten att delge nämnda part myndighetens beslut och i förekommande fall förordna om inhibition. Domstolens beslut är tvingande för den administrativa myndigheten. Efter det att delgivning skett ska myndigheten överlämna akten till domstolen för prövning av överklagandet. Om det inom ramen för det administrativa förfarandet, efter det att domstolsbeslutet om delgivning av det administrativa beslutet har verkställts, inleds ett förfarande för överklagande, ska den administrativa myndigheten omedelbart underrätta domstolen om detta.

3) Domstolen ska endast förfara på det sätt som anges i punkt 2 om det inte har gått mer än tre år sedan det datum då det beslut fattades som inte har delgetts klaganden.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

- 17 Den 28 april 2004 underrättade Republiken Slovakien Europeiska kommissionen om att området Strážovské vrchy (Strážov-bergen, Slovakien), med en total area av cirka 59 000 hektar, hade klassificerats som särskilt skyddsområde enligt direktiv 79/409, för att bevara och säkerställa fortplantningen av vissa fågelarter av europeiskt intresse, såsom pilgrimsfalken (*falco peregrinus*).
- 18 Genom kommissionens beslut 2008/218/EG av den 25 januari 2008 om antagande, enligt rådets direktiv 92/43, av en första uppdaterad lista över områden av gemenskapsintresse i den alpina biogeografiska regionen (EUT L 77, 2008, s. 106), fördes en del av detta område, en area av cirka 29 000 hektar, dessutom upp på listan över områden av gemenskapsintresse.
- 19 Den 18 november 2008 informerades LZ om att myndigheten i distriktet Trenčín hade inlett ett administrativt förfarande som avsåg en ansökan som ingetts av Biely potok a.s. om tillstånd till ett projekt att sätta upp en inhägnad för att utvidga ett reservat för uppfödning av hjortar, på mark belägen i det skyddade området Strážovské vrchy.
- 20 Härefter kontaktade LZ denna myndighet, vilken tillställde LZ protokollet från det muntliga förfarandet och de handlingar som skulle ligga till grund för beslutet att bevilja det begärda tillståndet.
- 21 Med beaktande av dessa handlingar ansökte LZ om att myndighetens handläggning av ärendet angående tillståndsansökan skulle vilandeförklaras och åberopade uppgifter som talade emot att tillstånd skulle kunna beviljas. LZ stödde sig i detta avseende främst på vissa uppgifter i det yttrande som inlämnats den 3 december 2008 av Štátna ochrana prírody – Správa CHKO (Statliga naturskyddsmyndigheten – Enheten för skyddade områden).
- 22 Genom beslut av den 23 april 2009 avslag myndigheten i distriktet Trenčín LZ:s ansökan om att få ställning som part i det administrativa tillstånds-förfarandet med motiveringen att gällande lagstiftning endast tillerkände organisationer med status som juridisk person, såsom LZ, ställning som berörd person, men inte som part i förfarandet.
- 23 LZ:s överklagande av detta beslut avslogs av Krajský úrad životného prostredia v Trenčíne (regional miljömyndighet i Trenčín, Slovakien), med samma motivering, genom beslut av den 1 juni 2009, som vann laga kraft den 10 juni 2009 (nedan kallas dessa två beslut tillsammans besluten i det nationella målet).
- 24 Genom ett beslut, som också var daterat den 10 juni 2009 och som vann laga kraft den 19 juni 2009, beviljade distriktsmyndigheten i Trenčín det tillstånd som Biely potok ansökt om.
- 25 Den 11 juni 2009 överklagade LZ besluten i det nationella målet till Krajský súd v Trenčíne (Regiondomstolen i Trenčín, Slovakien) och yrkade med stöd av bland annat artikel 9.3 i Århuskonventionen att organisationen skulle få ställning som part i det administrativa förfarandet.
- 26 Denna domstol vilandeförklarade målet i avvaktan på EU-domstolens dom av den 8 mars 2011, Lesoochranaárske zoskupenie (C-240/09, EU:C:2011:125) och upphävde därefter, genom beslut av den 23 augusti 2011, besluten i det nationella målet, huvudsakligen med stöd av denna dom.
- 27 Genom avgörande av den 26 januari 2012 upphävde Najvyšší súd Slovenskej republiky (Republiken Slovakiens högsta domstol, Slovakien) det beslut som meddelats av Krajský súd v Trenčíne (Regiondomstolen i Trenčín) den 23 augusti 2011 och återförvisade målet till denna domstol.
- 28 Av avgörandet av den 26 januari 2012 framgår, för det första, att det enligt slovakiska processrättsliga bestämmelser, efter det att ett administrativt ärende slutligt avgjorts i sak – vilket i förevarande fall inträffade genom beslutet av den 10 juni 2009, i vilket distriktsmyndigheten i Trenčín beviljade

tillståndsansökan – inte längre finns skäl att göra en självständig rättslig prövning av beslutet att avslå ansökan om att få ställning som part i det administrativa förfarandet. De processuella rättigheter som denna ställning ger kan nämligen endast utövas i det fall då förfarandet fortfarande pågår. Den person som ansökt om att tillerkännas denna ställning kan inte längre göra gällande denna ställning när väl det administrativa ärendet slutligt har avgjorts i sak.

- 29 För det andra framgår att även om domstolsförfarandet om tillerkännandet av en sådan ställning måste vara avslutat, ska den berörda personen underrättas om möjligheten att begära att få ställning som part i förfarandet genom att överklaga i egenskap av "försummad part" enligt 250b § andra punkten i civilprocesslagen. Ett sådant överklagande måste emellertid ha lämnats in inom den lagstadgade tidsfrist på tre år som föreskrivs i 250b § tredje punkten i denna lag.
- 30 Genom beslut av den 12 september 2012 upphävde Krajský súd v Trenčíne (Regiondomstolen i Trenčín) för andra gången besluten i det nationella målet.
- 31 Denna domstol fann att det tillståndsbeslut som meddelats av distriktsmyndigheten i Trenčín den 10 juni 2009 hade meddelats för tidigt, eftersom domstolsförfarandet avseende ansökan om att få ställning som part i det administrativa förfarandet inte hade avslutats genom ett slutligt avgörande medan det administrativa förfarandet avseende tillståndsansökan pågick. Denna domstol ansåg att förfarandet avseende tillståndsansökan borde ha vilandeförklarats till dess att domstolsförfarandet hade avslutats genom ett slutligt avgörande.
- 32 Genom beslut av den 28 februari 2013 upphävde Najvyšší súd Slovenskej republiky (Republiken Slovakien högsta domstol) det beslut som meddelats av Krajský súd v Trenčíne (Regiondomstolen i Trenčín) den 12 september 2012 av huvudsakligen samma skäl som dem i beslutet av den 26 januari 2012.
- 33 Krajský súd v Trenčíne (Regiondomstolen i Trenčín) avlog genom beslut av den 23 november 2013 LZ:s ansökan om att få ställning som part i förfarandet och fann att det inte var nödvändigt att underrätta LZ om möjligheten att kräva att få ställning som part i förfarandet genom att överklaga i egenskap av "försummad part" enligt 250b § andra punkten i civilprocesslagen, eftersom den tidsfrist på tre år som föreskrivs i denna lag hade löpt ut.
- 34 LZ överklagade beslutet av den 23 november 2013 till den hänskjutande domstolen. Denna domstol menar att det, mot bakgrund av domen av den 8 mars 2011, Lesoochranárske zoskupenie (C-240/09, EU:C:2011:125), är oklart huruvida den grundläggande rätten till ett effektivt domstolsskydd enligt artikel 47 i stadgan och det ändamål att säkerställa en hög nivå på miljöskyddet som följer såväl av direktiv 92/43 som av artikel 9 i Århuskonventionen har iakttagits i en situation som den i det nationella målet, som rör rättigheter som enskilda har enligt unionsrätten, särskilt enligt artikel 6.3 i direktiv 92/43.
- 35 Den hänskjutande domstolen anser i detta hänseende att den nationella processrätten, i en situation som den i det nationella målet, skulle kunna tolkas på så sätt att det administrativa tillstånds-förfarandet inte kan fortsätta och därmed inte heller avslutas genom ett slutligt beslut så länge ett slutligt domstolsavgörande avseende ställningen som part i detta administrativa förfarande inte har meddelats.
- 36 Att i en sådan situation låta det administrativa tillstånds-förfarandet fortsätta skulle nämligen kunna strida mot den kontradiktoriska principen, eftersom endast den som ansökt om tillstånd är part i detta förfarande och det inte kan uteslutas att argument som syftar till att skydda miljön varken blir åberopade eller beaktas om miljöorganisationer, såsom LZ, inte deltar i förfarandet. Detta skulle innebära att det grundläggande syftet med ett sådant förfarande, nämligen att säkerställa en hög nivå av miljöskydd, inte skulle uppnås.

- 37 Omvänt skulle det också kunna anses att en fortsättning av det administrativa tillståndsförfarandet, trots att domstolsförfarandet avseende en ansökan om att få ställning som part i förfarandet ännu inte har avslutats genom ett slutligt avgörande, möjliggör en särskilt snabb handläggning av nämnda tillståndsansökan. Om detta administrativa förfarande inte kunde fortsätta utan att målet vid domstol om att få ställning som part slutligt hade avgjorts, skulle sökanden i tillståndsförfarandet kunna framföra klagomål till myndigheterna om orättvis behandling.
- 38 Mot denna bakgrund beslutade Najvyšší súd Slovenskej republiky (Högsta domstolen Republiken Slovakien) att vilandeförklara målet och att ställa följande fråga till domstolen:

”Är det möjligt att säkerställa rätten till ett effektivt rättsmedel och till en opartisk domstol enligt artikel 47 i stadgan i ett fall där det görs gällande ett åsidosättande av rätten till en hög miljöskyddsnivå – som med avseende på Europeiska unionen huvudsakligen genomförs genom rådets direktiv 92/43, särskilt vad gäller att inhämta allmänhetens åsikt avseende ett projekt som kan få betydande inverkan på de särskilda bevarandeområden som ingår i det europeiska ekologiska nätet kallat Natura 2000 – samt att säkerställa de rättigheter som sökanden i egenskap av ideell miljöorganisation på nationell nivå gör gällande med stöd av artikel 9 i Århuskonventionen, inom de ramar som uppställts genom domen av den 8 mars 2011, Lesoochranárske zoskupenie (C-240/09, EU:C:2011:125), även när den nationella domstolen avslutar ett förfarande som avser en prövning av ett beslut att inte tillerkänna organisationen ställning som part i ett administrativt tillståndsförfarande, såsom skett i förevarande fall, och hänvisar organisationen till att överklaga beslutet i tillståndsförfarandet i egenskap av försummad part?”

Tolkningsfrågan

- 39 Den hänskjutande domstolen har ställt frågan för att få klarhet i huruvida artikel 47 i stadgan, jämförd med artikel 9 i Århuskonventionen, ska tolkas på så sätt att den, i en situation som den i det nationella målet, utgör hinder för att nationella processrättsliga bestämmelser tolkas på så sätt att ett överklagande av ett beslut om avslag på en miljöorganisations ansökan om att få ställning som part i ett administrativt förfarande avseende tillstånd för ett projekt som ska utföras inom ett område som är skyddat enligt direktiv 92/43 inte nödvändigtvis måste prövas medan tillståndsförfarandet pågår, vilket kan avslutas genom ett slutligt beslut innan ett slutligt domstolsavgörande rörande ställningen som part har meddelats, och automatiskt ska avslås så snart projektet beviljats tillstånd, med följden att denna organisation tvingas inge en annan typ av överklagande för att kunna få denna ställning och få till stånd en domstolsprövning av huruvida de behöriga nationella myndigheterna har uppfyllt sina skyldigheter enligt artikel 6.3 i detta direktiv.
- 40 I det nationella målet har LZ, en miljöorganisation, vänt sig till domstol och krävt att få ställning som part i ett administrativt tillståndsförfarande i syfte att i en domstolsprocess kunna göra gällande rättigheter enligt unionsrättsliga miljöbestämmelser. Denna organisation anser nämligen att beslutet om tillstånd till det planerade projektet, som ska utföras på ett område som är skyddat enligt direktiv 92/43, såsom särskilt skyddsområde eller område av gemenskapsintresse, har fattats i strid med de skyldigheter som nationella myndigheter har enligt artikel 6.3 i nämnda direktiv.
- 41 Det framgår i detta hänseende av de uppgifter i akten som EU-domstolen förfogar över att en miljöorganisation som LZ enligt tillämpliga nationella processrättsliga bestämmelser endast kan föra talan i domstol mot ett beslut som kan strida mot artikel 6.3 i direktiv 92/43, bland annat genom att överklaga ett senare meddelat tillståndsbeslut, om denna organisation först formellt tillerkänts ställning som part i det aktuella förfarandet, i detta fall förfarandet om tillstånd till ett projekt som ska utföras inom ett skyddat område.

- 42 EU-domstolen erinrar inledningsvis om att en lämplig bedömning av en plans eller ett projekts konsekvenser för området i fråga, enligt artikel 6.3 i direktiv 92/43, förutsätter att alla aspekter av planen eller projektet som, enskilt eller i kombination med andra planer eller projekt, kan påverka målsättningen vad gäller bevarandet av området identifieras, med hjälp av bästa möjliga vetenskapliga information på området, innan planen eller projektet godkänns. De behöriga nationella myndigheterna ska endast lämna tillstånd till en verksamhet efter att ha försäkrat sig om att denna verksamhet inte får någon skadlig inverkan på det berörda området. Så är fallet när det ur ett vetenskapligt perspektiv inte föreligger några rimliga tvivel om att verksamheten inte kan ha en skadlig inverkan (se, för ett liknande resonemang, dom av den 24 november 2011, kommissionen/Spanien, C-404/09, EU:C:2011:768, punkt 99, och dom av den 14 januari 2016, Grüne Liga Sachsen m.fl., C-399/14, EU:C:2016:10, punkterna 49 och 50).
- 43 Artikel 6.3 i direktiv 92/43 bidrar således till att uppnå syftet med de åtgärder som vidtas i enlighet med detta direktiv, vilket enligt artikel 2.2 i direktivet består i att bibehålla eller återställa en gynnsam bevarandestatus hos livsmiljöer samt arter av vilda djur och växter av unionsintresse och det mer allmänna syftet med samma direktiv att säkerställa en hög nivå av miljöskydd när det gäller områden som är skyddade enligt direktivet.
- 44 Det vore dock oförenligt med den bindande verkan som artikel 288 FEUF tillerkänner ett direktiv att i princip utesluta berörda personer från möjligheten att åberopa de skyldigheter som följer av direktivet. Den ändamålsenliga verkan av direktiv 92/43 och dess syfte, som det redogjorts för i punkt 43 ovan, kräver att enskilda kan göra direktivet gällande i domstol och att nationella domstolar kan beakta detta direktiv som en del av unionsrätten för att, bland annat, kontrollera huruvida den nationella myndighet som beviljat ett tillstånd avseende en plan eller ett projekt har iakttagit sina skyldigheter enligt artikel 6.3 i direktivet, vilka det redogjorts för i punkt 42 ovan, och huruvida den således har hållit sig inom gränserna för det utrymme för skönsmässig bedömning som behöriga nationella myndigheter har enligt denna bestämmelse (se, för ett liknande resonemang, dom av den 7 september 2004, Waddenvereniging och Vogelbeschermingsvereniging, C-127/02, EU:C:2004:482, punkterna 66 och 69).
- 45 Dessutom föreskrivs i artikel 6.3 att behöriga nationella myndigheter, innan de beviljar tillstånd till ett sådant projekt eller en sådan plan som avses i denna bestämmelse, ska ha hört allmänhetens åsikt. Denna bestämmelse ska läsas tillsammans med artikel 6.1 b i Århuskonventionen, vilken utgör en del av unionens rättsordning.
- 46 I nyss nämnda bestämmelse föreskrivs att bestämmelserna i artikel 6 i Århuskonventionen ska tillämpas när det gäller allmänhetens deltagande i beslut om vissa verksamheter, när ett beslut ska fattas om föreslagna verksamheter som inte anges i bilaga I till denna konvention och som kan ha betydande påverkan på miljön. Såsom följer av artikel 6.3, 6.4 och 6.7 i konventionen ger denna artikel allmänheten rätt att, bland annat, delta i beslutsprocessen ”på ett meningsfullt sätt” genom att ”skriftligen eller, i förekommande fall, vid en offentlig utfrågning eller ett offentligt möte med sökanden lämna alla synpunkter, upplysningar, analyser eller åsikter som den anser vara av betydelse för den föreslagna verksamheten”. Detta deltagande ska ske ”på ett tidigt stadium, när alla alternativ är möjliga och allmänheten kan delta på ett meningsfullt sätt”.
- 47 Det är i det nationella målet ostridigt att LZ uppfyller de krav som anges i artikel 2.5 i Århuskonventionen för att kunna anses tillhöra den berörda allmänheten enligt denna bestämmelse. LZ ingår således även i det vidare begreppet allmänhet enligt artikel 6 i denna konvention. Domstolen delar dessutom generaladvokatens bedömning i punkt 65 i förslaget till avgörande att även om det aktuella projektet att uppföra en inhägnad inom ett skyddat område inte omfattas av de verksamheter som uppräknas i bilaga I till Århuskonventionen, kan det förhållandet att de behöriga nationella myndigheterna har beslutat att inleda ett förfarande om tillstånd för detta projekt enligt artikel 6.3 i direktiv 92/43 tyda på att dessa myndigheter ansett det nödvändigt att utvärdera omfattningen av detta projekts påverkan på miljön, i den mening som avses i artikel 6.1 b i Århuskonventionen.

- 48 I nyss nämnda bestämmelse preciseras visserligen att tillämpningen av artikel 6 i Århuskonventionen ska ske i enlighet med varje konventionsparts nationella rätt. Denna precisering ska emellertid förstås så, att den endast avser sättet för allmänhetens deltagande såsom det uttrycks i artikel 6, och den påverkar således inte den rätt som en miljöorganisation, såsom LZ, har att delta enligt denna artikel.
- 49 Av detta följer att en miljöorganisation som, likt LZ, uppfyller de krav som anges i artikel 2.5 i Århuskonventionen, enligt artikel 6.3 i direktiv 92/43, jämförd med artikel 6.1 b i konventionen, har en rätt att delta, i den mening som angetts i punkt 46 ovan, i ett förfarande som ska leda fram till ett beslut angående en ansökan om tillstånd för en plan eller ett projekt som kan ha betydande påverkan på miljön, såvitt något av de beslut som avses i artikel 6.3 i direktivet ska fattas i samband med detta förfarande.
- 50 Domstolen erinrar vidare om att det, enligt fast rättspraxis, ankommer på medlemsstaternas domstolar att, enligt principen om lojalt samarbete i artikel 4.3 FEU, säkerställa domstolsskyddet för de rättigheter som enskilda har enligt unionsrätten. Enligt artikel 19.1 FEU ska medlemsstaterna dessutom tillhandahålla sådana möjligheter till överklagande som behövs för att säkerställa ett effektivt domstolsskydd inom de områden som omfattas av unionsrätten (dom av den 19 november 2014, ClientEarth, C-404/13, EU:C:2014:2382, punkt 52). När det gäller administrativa beslut som antas enligt artikel 6.3 i direktiv 92/43 följer denna skyldighet även av artikel 47 i stadgan.
- 51 Tillämpningsområdet för denna artikel i stadgan, när det gäller medlemsstaternas åtgärder, definieras i artikel 51.1 i stadgan, enligt vilken bestämmelserna i stadgan riktar sig till medlemsstaterna när dessa tillämpar unionsrätten. Artikel 51.1 i stadgan bekräftar domstolens fasta praxis enligt vilken de grundläggande rättigheter som garanteras i unionens rättsordning är tillämpliga i samtliga fall som regleras av unionsrätten, men inte i andra fall (se, bland annat, dom av den 30 juni 2016, Toma och Biroul Executorului Judecătoresc Horațiu-Vasile Cruduleci, C-205/15, EU:C:2016:499, punkt 23 och där angiven rättspraxis).
- 52 När en medlemsstat utfärdar processrättsliga bestämmelser som är tillämpliga på en talan som rör vilka rättigheter en miljöorganisation har enligt artikel 6.3 i direktiv 92/43, jämförd med artikel 6.1 b i Århuskonventionen, när det gäller att få till stånd en kontroll av behöriga nationella myndigheters beslut med avseende på de skyldigheter de har enligt dessa bestämmelser, så uppfyller denna medlemsstat de skyldigheter som följer av dessa bestämmelser och ska således anses tillämpa unionsrätten, i den mening som avses i artikel 51.1 i stadgan.
- 53 Under dessa förhållanden är domstolen behörig att besvara begäran om förhandsavgörande såvitt den avser artikel 47 i stadgan.
- 54 Rätten till ett effektivt rättsmedel och till en opartisk domstol, som föreskrivs i artikel 47, består bland annat i rätten till ett effektivt rättsmedel inför en domstol.
- 55 Det kan, när det gäller rätten till ett effektivt rättsmedel, påpekas att artikel 9.2 i Århuskonventionen ger miljöorganisationer rätt att väcka talan under förutsättning att de uppfyller kraven i artikel 2.5 i konventionen, vilket LZ gör, i den mån talan avser ett beslut som omfattas av tillämpningsområdet för artikel 9.2.
- 56 Beslut som fattas av behöriga nationella myndigheter inom ramen för artikel 6.3 i direktiv 92/43 är beslut som omfattas av tillämpningsområdet för artikel 9.2 i Århuskonventionen. Detta gäller oavsett om besluten avser ett yrkande om att få delta i tillståndsförfarandet, en prövning av om det finns behov av att bedöma en plan eller ett projekts miljömässiga konsekvenser med avseende på ett skyddat område eller huruvida de slutsatser som dragits till följd av en sådan bedömning är riktiga med avseende på de risker detta projekt eller denna plan medför för ett sådant område, och oavsett om de är fristående eller integrerade i ett tillståndsbeslut.

- 57 Som generaladvokaten har påpekat i punkt 80 i sitt förslag till avgörande tar artikel 6.1 b i Århuskonventionen sikte på beslut från nationella myndigheter som omfattas av tillämpningsområdet för artikel 6.3 i direktiv 92/43, men som inte avser en verksamhet som är uppräknad i bilaga I till Århuskonventionen. Dessa beslut omfattas därmed av tillämpningsområdet för artikel 9.2 i konventionen, eftersom dessa beslut innebär att de behöriga myndigheterna, innan tillstånd ges till en verksamhet, bedömer om denna verksamhet, i det enskilda fallet, kan ha en betydande påverkan på miljön.
- 58 Det följer nämligen av artikel 9.2 i Århuskonventionen att denna bestämmelse avgränsar det utrymme för skönsmässig bedömning som medlemsstaterna har när de fastställer de närmare bestämmelserna för de rättsmedel som avses i artikeln, i och med att bestämmelsen har till syfte att ge den berörda allmänheten, vilket innefattar miljöorganisationer som uppfyller kraven i artikel 2.5 i konventionen, en ”omfattande tillgång till rättslig prövning” (se, för ett liknande resonemang, som gällde artikel 10a i rådets direktiv 85/337/EEG av den 27 juni 1985 om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt (EGT L 175, 1985, s. 40), i dess lydelse enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/35/EG av den 26 maj 2003 (EUT L 156, 2003, s. 17) (nedan kallat direktiv 85/337), i vilken artikel 9.2 i Århuskonventionen återges nästan identiskt, dom av den 16 april 2015, Gruber, C-570/13, EU:C:2015:231, punkt 39).
- 59 Dessa organisationer ska således med nödvändighet vid domstol kunna göra gällande bestämmelser i nationell rätt som genomför unionens lagstiftning på miljöområdet och sådana bestämmelser i unionens miljö rätt som har direkt effekt (se, för ett liknande resonemang, som gällde artikel 10a i direktiv 85/337, dom av den 15 oktober 2015, kommissionen/Tyskland, C-137/14, EU:C:2015:683, punkt 92).
- 60 Bland de rättigheter som en sådan icke-statlig organisation ska kunna göra gällande i samband med en talan enligt artikel 9.2 i Århuskonventionen finns de bestämmelser i nationell rätt som följer av artikel 6 i direktiv 92/43 (se, analogt, gällande artikel 10a i direktiv 85/337, dom av den 12 maj 2011, Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland, Landesverband Nordrhein-Westfalen, C-115/09, EU:C:2011:289, punkterna 49 och 58).
- 61 En sådan organisation ska således, i samband med en sådan talan, inte bara kunna ifrågasätta beslutet att inte på lämpligt sätt bedöma den avsedda planens eller det avsedda projektets påverkan på det berörda området, utan även, i förekommande fall, kunna göra gällande att den bedömning som gjorts är bristfällig (se, analogt, gällande artikel 10a i direktiv 85/337, dom av den 7 november 2013, Gemeinde Altrip m.fl., C-72/12, EU:C:2013:712, punkt 37).
- 62 Det kan dessutom påpekas att det enligt artikel 9.4 i Århuskonventionen krävs att de förfaranden som avses i artikel 9.2 i konventionen ska erbjuda ”tillräckliga och effektiva” rättsmedel.
- 63 För att kunna besvara den fråga som ställts av den hänskjutande domstolen, ska EU-domstolen pröva huruvida artikel 47 i stadgan, jämförd med artikel 9.2 och 9.4 i Århuskonventionen, i en situation som den i det nationella målet, utgör hinder för att nationella processrättsliga bestämmelser tolkas på så sätt att ett överklagande till domstol som ges in av en miljöorganisation som uppfyller kraven i artikel 2.5 i denna konvention av ett beslut om avslag på dess ansökan om att få ställning som part i ett administrativt förfarande avseende tillstånd för ett projekt som ska utföras inom ett område som är skyddat enligt direktiv 92/43 inte nödvändigtvis måste prövas medan tillståndsförfarandet pågår, vilket kan avslutas genom slutligt beslut innan ett slutligt domstolsavgörande rörande ställningen som part har meddelats, och automatiskt ska avvisas så snart tillstånd meddelats till detta projekt, med följderna att denna organisation tvingas att inte en annan typ av överklagande för att kunna få denna ställning och få tillstånd en domstolsprövning av huruvida de behöriga nationella myndigheterna har uppfyllt sina skyldigheter enligt artikel 6.3 i nämnda direktiv.

- 64 Även om det visserligen ankommer endast på den hänskjutande domstolen att företa denna prövning, är EU-domstolen likväl behörig att på grundval av bestämmelserna i unionsrätten fastställa de kriterier som den hänskjutande domstolen får eller ska tillämpa vid denna prövning. Inget hindrar heller att en nationell domstol ber EU-domstolen att uttala sig om hur dessa bestämmelser ska tillämpas i det aktuella fallet under förutsättning att den nationella domstolen, på grundval av samtliga uppgifter i målet den förfogar över, fastställer och bedömer de faktiska omständigheter som är nödvändiga för detta (se, för ett liknande resonemang, dom av den 3 december 2015, *Banif Plus Bank*, C-312/14, EU:C:2015:794, punkterna 51 och 52).
- 65 Mot denna bakgrund erinrar EU-domstolen om att det, i avsaknad av unionslagstiftning på området, ankommer på varje medlemsstat att i sin interna rättsordning fastställa de processuella regler som gäller för talan som syftar till att säkerställa skyddet för de rättigheter för enskilda som följer av unionsrätten. Medlemsstaterna bär ansvaret för att dessa rättigheter i varje enskilt fall tillförsäkras ett effektivt skydd och ska i synnerhet säkerställa rätten till effektiva rättsmedel och opartiska domstolar i enlighet med artikel 47 i stadgan (se, för ett liknande resonemang, dom av den 8 mars 2011, *Lesoochranárske zoskupenie*, C-240/09, EU:C:2011:125, punkt 47, och dom av den 15 september 2016, *Star Storage m.fl.*, C-439/14 och C-488/14, EU:C:2016:688, punkt 46).
- 66 Det är i detta sammanhang viktigt att påpeka att det genom artikel 6.3 i direktiv 92/43 har införts ett förfarande för förhandskontroll som grundar sig på ett strängt tillståndskrav, vilket inbegriper försiktighetsprincipen och gör det möjligt att effektivt förhindra att skyddade områden skadas genom planer och projekt, eftersom det innebär att de behöriga myndigheterna ska avslå en ansökan om att godkänna en plan eller ett projekt när det kvarstår osäkerhet om att planen eller projektet inte kommer att ha en skadlig inverkan på det område som berörs (se, för ett liknande resonemang, bland annat, dom av den 7 september 2004, *Waddenvereniging och Vogelbeschermingsvereniging*, C-127/02, EU:C:2004:482, punkterna 57 och 58, och dom av den 14 januari 2016, *Grüne Liga Sachsen m.fl.*, C-399/14, EU:C:2016:10, punkt 48).
- 67 I det nationella målet är det ostridigt att LZ, i viss mån, har kunnat delta i tillståndsförfarandet i sin egenskap av ”berörd person”, vilket bland annat har inneburit att organisationen, mot bakgrund av ett yttrande som lämnats av en miljömyndighet, kunnat göra gällande argument i syfte att visa att det aktuella projektet kan påverka det skyddade området. Denna ställning motsvarar dock inte en ”ställning som part i förfarandet”.
- 68 Vid sådana förhållanden finner domstolen att det inte säkerställs att organisationer som LZ erbjuds ett effektivt domstolsskydd av de olika rättigheter som följer av allmänhetens rätt att delta, i den mening som avses i artikel 6 i Århuskonventionen, såsom beskrivits i punkt 46 ovan, om nationell processrätt tolkas på så sätt – vilket LZ har vänt sig emot – att ett överklagande av en myndighets beslut om avslag på ansökan om att få ställning som part i ett tillståndsförfarande inte nödvändigtvis ska prövas medan tillståndsförfarandet pågår och ska avvisas ex officio så snart det sökta tillståndet beviljats.
- 69 Det framgår av de uppgifter i målet som domstolen förfogar över att om LZ hade beviljats ställning som ”part i förfarandet”, skulle organisationen ha kunnat delta mer aktivt i beslutsprocessen och på ett mer utförligt och relevant sätt kunnat utveckla sina argument angående riskerna för skada på det skyddade området till följd av det planerade projektet. Dessa argument borde för övrigt ha beaktats av de behöriga myndigheterna innan projektet beviljades tillstånd och genomfördes.
- 70 Den hänskjutande domstolen har för övrigt i detta sammanhang påpekat att eftersom endast den som ansökt om tillstånd automatiskt är part i förfarandet, kan det inte uteslutas att argument som syftar till att skydda miljön varken blir åberopade eller beaktas om miljöorganisationer, såsom LZ, inte deltar som part i förfarandet. Detta skulle innebära att det grundläggande syftet med det förfarande som avses i artikel 6.3 i direktiv 92/43, nämligen att säkerställa en hög nivå av miljöskydd, inte skulle uppnås.

- 71 Det kan dessutom påpekas att den ställning som ”berörd person” som LZ beviljats i det nationella målet inte medger att organisationen, i samband med ett överklagande, åberopar sina argument för att bestrida lagenligheten av tillståndsbeslutet, eftersom det för att kunna ge in ett sådant överklagande är nödvändigt att ha ställning som ”part i förfarandet”.
- 72 Domstolen gör vid sådana förhållanden följande bedömning. Mot bakgrund av syftet att säkerställa en omfattande tillgång till rättslig prövning av beslut på miljöområdet kan en tolkning av nationell processrätt – vilken LZ vänt sig emot – enligt vilken det förhållandet att en myndighets beslut om avslag på en ansökan om att få ställning som part i ett tillståndsförfarande överklagas inte utgör hinder för att tillståndsförfarandet avslutas genom slutligt beslut, och överklagandet under alla förhållanden ska avvisas ex officio så snart det berörda tillståndet beviljats, inte anses säkerställa ett effektivt domstolsskydd med avseende på de rättigheter en miljöorganisation har enligt artikel 6.3 i direktiv 92/43, jämförd med artikel 6.1 b i Århuskonventionen, som syftar till att förhindra skador på områden som skyddats enligt direktiv 92/43.
- 73 Av dessa skäl ska den fråga som ställts besvaras på följande sätt. Artikel 47 i stadgan, jämförd med artikel 9.2 och 9.4 i Århuskonventionen, i den mån den föreskriver en rätt till ett effektivt domstolsskydd – på ett sätt som säkerställer en omfattande tillgång till domstolsprövning – av de rättigheter en miljöorganisation som uppfyller kraven i artikel 2.5 i denna konvention har enligt unionsrätten, i förevarande fall artikel 6.3 i direktiv 92/43, jämförd med artikel 6.1 b i konventionen, ska tolkas på så sätt att den, i en situation som den i det nationella målet, utgör hinder för att nationella processrättsliga bestämmelser tolkas på så sätt att ett överklagande av ett beslut om avslag på en miljöorganisations ansökan om att få ställning som part i ett administrativt förfarande avseende tillstånd för ett projekt som ska utföras inom ett område som är skyddat enligt detta direktiv inte nödvändigtvis måste prövas medan tillståndsförfarandet pågår, vilket kan avslutas genom slutligt beslut innan ett slutligt domstolsavgörande rörande ställningen som part har meddelats, och automatiskt ska avvisas så snart projektet beviljats tillstånd, med följderna att denna organisation tvingas att inge en annan typ av överklagande för att kunna få denna ställning och få till stånd en domstolsprövning av huruvida de behöriga nationella myndigheterna har uppfyllt sina skyldigheter enligt artikel 6.3 i detta direktiv.

Rättegångskostnader

- 74 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (stora avdelningen) följande:

Artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, jämförd med artikel 9.2 och 9.4 i konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor, som undertecknades i Århus den 25 juni 1998 och godkändes på Europeiska gemenskapens vägnar genom rådets beslut 2005/370/EG av den 17 februari 2005, i den mån den föreskriver en rätt till ett effektivt domstolsskydd – på ett sätt som säkerställer en omfattande tillgång till domstolsprövning – av de rättigheter en miljöorganisation som uppfyller kraven i artikel 2.5 i denna konvention har enligt unionsrätten, i förevarande fall artikel 6.3 i rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, i dess lydelse enligt rådets direktiv 2006/105/EG av den 20 november 2006, jämförd med artikel 6.1 b i konventionen, ska tolkas på så sätt att den, i en situation som den i det nationella målet, utgör hinder för att nationella processrättsliga bestämmelser tolkas på så sätt att ett överklagande av ett beslut om avslag på en miljöorganisations ansökan om att få ställning som part i ett administrativt

förfarande avseende tillstånd för ett projekt som ska utföras inom ett område som är skyddat enligt direktiv 92/43, i dess lydelse enligt direktiv 2006/105, inte nödvändigtvis måste prövas medan tillståndsförfarandet pågår, vilket kan avslutas genom slutligt beslut innan ett slutligt domstolsavgörande rörande ställningen som part har meddelats, och automatiskt ska avvisas så snart projektet beviljats tillstånd, med följderna att denna organisation tvingas att inte en annan typ av överklagande för att kunna få denna ställning och få till stånd en domstolsprövning av huruvida de behöriga nationella myndigheterna har uppfyllt sina skyldigheter enligt artikel 6.3 i nämnda direktiv.

Underskrifter